

Inserati se sprejemajo in veljajo
tristodna vrsta:

3 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " " 2 " "
15 " " " " " 3 " "

Pri večkratnem tiskanju se
seta primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, ne frankovana
pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema upravništvo
(administracija) in ekspedicija na
Dunajski cesti št. 15 v Medija-
tovi hiši, II. nadstropji.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
za pol leta . . . 5 " — "
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošilja
velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je v Medijtovi hiši
št. 15.

Izhaja po trikrat na teden in
sicer v torek, četrtek in soboto.

Zarad praznikov izide prihodnja številka „Slovenca“ v četrtek.

Državni zbor in ministerstvo.

I.

Odkar se je državni zbor razšel na velikončne počitnice, so se zopet nekoliko pomirili v zadnjih dneh tolikanj razburjeni duhovi. Vendar pa časnikarstvo še vedno razpravlja naše vladine razmere in si ubija glavo, ali ministerstvo ostane, ali ne. Pravega odgovora nihče ne more vedeti, vendar je jasno, da se mora ministerstvo čedalje bolj okleniti sedanje avtonomistične večine v državnem zboru.

To se je sicer že precej od začetka kazalo, vendar pa je minister Taaffe še vedno upanje imel, da se bodo levičarji nekoliko vnesli in da mu bode mogoče vladati po načelu, da je vlada nad strankami. Pa že pri obravnavi vojaške postave se je pokazalo, da levičarjem ni za drugega mar, kakor za pridobitev zgubljenosti moči in oblasti in da so le tedaj pripravljeni vladi streči, ako jim ta zopet pomaga na konja.

Nasprotje med levičarji in vlado se je čedalje bolj ostrilo in se tudi s tem ni bilo poravnalo, da je grof Taaffe v ministerstvo poklical moža, ki so ga liberalci šteli k svoji stranki, namreč barona Konrada, ter mu izročil silno važno naučno ministerstvo. Ob enem je namreč tudi „klerikalni“ Kriegsa postal denarni minister, in to liberalcem ni bilo po volji in njihovi listi so ministerskemu predsedniku zarad tega brali prav hude levite.

Med tem je pričela zbornica obravnavati postavu, ki hoče posilno legaliziranje odpraviti. Dasi ta naprava ljudstvu silno preseda in je bila od vseh strani slišati le ena želja, da naj se namreč legaliziranje odpravi, je vendar minister Stremajer temu jako hudo nasprotoval, ter je hotel le to dovoliti, da bne bilo treba legalizirati pisem, v katerih bi šlo za manjše zneske. Pri dotični obravnavi je toraj hudo nasprotoval odseku in prav zaničljivo sodil o njegovem nasvetu, po katerem naj bi se legaliziranje čisto odpravilo. To ravnanje je med poslanci zbudilo veliko nevoljo zoper ministra Stremajerja. Ker je bil pa po štirih govorih sprejet konec obravnave, morali so ostali govorniki izvoliti glavnega govornika in izbrali so v ta namen nemško-liberalnega poslanca Fuxa iz Znojma, ker je bil obljubil, da hoče ministru Stremajerju prav debele pod nos drobiti. Mož je besedo držal in minister je moral iz njegovih ust slišati silno grenke besede, pri katerih so ravno liberalni poslanci govorniku najbolj ploskali in „dobro“ klicali. Minister je skušal iz prva ostati miren in se delati, kakor da bi mu bilo vse eno, a kmalu se mu je na obrazu videla notranja razburjenost, in drugi dan ga ni bilo več v državnem zboru, ampak je predsedniku sporočil, da je obolel. Od te prilike sim se je gledé Stremajerja pričela ministerska kriza; njega je najbolj bolelo, da se je njegova lastna stranka proti njemu tako neusmiljeno obnašala in z desnico skoro enoglasno sprejela postavu, da naj se legaliziranje odpravi; zato je boje skle-

nil, da neče več minister ostati, od druge strani pa se je povdarjalo, da mož, kteremu prijatelji in neprijatelji tako sijajno pokažejo, da z njim in njegovim ravnanjem niso zadovoljni, pač ne more več minister biti.

Glavno zaslugo za pojasnenje meglenega političnega stanja pa ima šolski odsek. Poslanec Lienbacher je nasvetoval, da naj se Sletno obiskovanje šol zniža na 6 let, ker je za kmečko ljudstvo prehudo, otroke 8 let v šole pošiljati in si v tem oziru prav močno želé polajšanja. Tudi liberalci so morali pripoznati, da je treba šolsko breme za kmečko prebivalstvo polajšati, ali oni so hoteli to pravico izročiti naučnemu ministru in ga pooblastiti, da naj on po vladnem ukazu to polajšanje dovoljuje, kjer bo po zaslišanji krajega, okrajnega in deželnega šolskega sveta za potrebno spoznal. O kaki premembi šolske postave pa, in naj bi bila še tako malenkostna, niso hoteli nič slišati. Tudi vlada ni mogla tajiti, da ljudje od vseh strani prosijo za znižanje Sletnega šolanja, ali minister Konrad je rekel, da se je treba postavno držati Sletne šolske dolžnosti, ob enem pa ljudem vendar le privoliti nekoliko polajšanje, kakoršno imajo na pr. v Galiciji, na Kranjskem, Dalmatinskem itd., kjer otrokom ni treba 8 let v šolo hoditi. To pravico omenjenim deželam daje poseben paragraf (75) državne šolske postave.

Lienbacher je vsled tega svoj predlog premenil tako, da naj tudi v vseh tistih deželah, ki v omenjenem paragrafu (75) niso zaznamovane, deželni zbori odločujejo, bi li ne bilo dobro v sedmem in osmem šolskem letu na-

Petelinov Janez.

Povestica iz ne še preteklih časov.

IV. Janez doma!

(Dalje.)

Brljavi Juri je imel malo pivcev in še s temi bi se pošten krčmar v najslabši vasi ne bil bahal. So bili že zadnje vrste ljudje, večidel s tujih vasi, domačih pičlo malo. Ob delavnikih je Juri lahko šel z doma dobro vedoč, da ne bo nihče trkal na njegova vrata, še le ob nedeljah in praznikih zvečer se je v ozki in nizki prostor njegove kočice vsaj nekoliko pivcev nabralo, največ takih, ki so se s svetom prepirali ali pa imeli le za frakelj žganja, ne pa za polič vina, pa bi bili vendar radi videli, da bi se jim pri odhodu poznalo, od kod gredó.

Juri je bil pa tudi res postrežljiv in zaupljiv, v tem je daleč prekosil Petelina, kteri je le tako dolgo dajal, dokler je bil pivec pi-jače potreben, pa tudi ni imel krede, da bi bil z njo na vrata zapisoval, če je bila gostu možna prazna. V tem je bil Juri že veliko naprej, on je točil, dokler je cvenk na mizo letel, in če je kdo ravno premalo denarja seboj prinesel, no, saj ne bo ušel, bo pa drugič

plačal, da le domá kaj imá. Tak pivec je še boljši, kajti če ga dobi pod kapo toliko, da več ne more frakeljnov šteti, jih šteje krčmar in drugi pot mora pivec tak račun potrditi, pritožbe zoper preveliko število naračunjenih kozarcev ni. Kdo se bo pa tudi prepiral za enega ali dva več! Ne pomaga mu nič, le škodovati mu utegne, ker razžaljeni krčmar bi mu morda več ne dal na upanje ali bi mu vsaj s tem grozil, in kdor pogosto zahaja v krčmo, nima vselej drobiža, kedar je žejen. To kaže, da je brljavi Juri bil dober krčmar zá-se in za druge, zato je pa tudi število gostov njegovih rastlo od nedelje do nedelje in zdaj, ko mi pridemo do njega, ima v zaduhli in temni ter zakajeni sobi že dve mizi zasedeni z domačimi in tujimi z drugih vasi.

In čuda! To niso ljudje najnižje vrste, hlapci, dninarji, gostači in kapzarji, ki imajo za pijačo le groš, to so tudi že fantje, in celó nekaj posestnikov je med njimi, kteri so prej le k Petelinu zahajali. Teh eden je tudi Miha, kterega do zdaj nisi videl nikjer drugje v gostilnici, ko pri Petelinu in ki je bil žganje v svojem življenji komaj dvakrat ali trikrat pokusil. Zdaj sloni ob komolcu za mizo in spušča jezen dim s svoje praznične

pipe, pa molči ob splošnem živahnem razgovorjanji družih med seboj.

„I, kaj je pa tebi danes, Miha“ — ga ogovori krčmar — „prvikrat pri meni, pa s takim obrazom, kakor da bi bil po krivem prisegel. Ali ga ne boš potegnil?“

„Ej, kaj veš ti, Juri“ — zarohni Miha — „ti nimaš babe in — — Petelinov Janez ima prav.“

Zaduje besede, z nekoliko burnejim glasom izrečene, store, da vsi pivci vtihnijo in vpro obraze v Miho. Krčmar sede k Janezu, mu napije in popraša:

„Kaj ima Petelinov Janez prav?“

„Da ni far postal in da je po svetu imel dosti skušenj, po kterih se je spametoval. Ta bo še več, kakor vi mislite, verjemite mi to.“

„Kaj? kako?“ — leti prašanje od vseh strani; — „tvoja baba, gospod in Petelinov Janez — kako se pa to vjema?“

„Ni treba, da bi vsak vedel“ — renči Janez in potegne s frakeljna, da je prazen, ter ga pomoli krčmarju, naj mu ga vnovič natoči.

Ta odgovor še le prav zdraži radoved-

mesto vszkanje šole vpeljati ponavljevalne in napredovalne šole. Preden je pa svoj novi predlog šolskemu odseku izročil v razgovor, je vprašal ministra Konrada, bi li smel upati, da bode vlada ta predlog sprejela ali ne. Minister je reč sprožil v ministerskem svetu, in tam se je sklenilo, da vlada tako spremenjenemu predlogu ne bode nasprotovala.

Ko se je šolski odsek zadnjič sošel, so Lienbacher in še nekateri drugi njegovi tovarši ministra vprašali, kaj on misli o novem predlogu, in baron Konrad je odgovoril, da ne samo on, ampak da tudi ministerstvo sploh temu predlogu ne bode nasprotovalo. To je bil za liberalce ogenj v strehi; drug za drugim so se zaganjali v ministra Konrada in se med seboj prav skušali, kdo ga bo huje napadal. Očitati so mu, da se je s konservativno stranko že prej o tem predlogu pogovoril, da pa pritrdil Lienbacherjevemu nasvetu začne rušiti šolsko postavo; priporočali so mu, da naj dobro pomisli, kaj da stori, ker to se ne pravi vladati, tako ne more ostati, ker samo levičarji zagovarjajo načela, po katerih se zamore za dalj časa vladati. Ker je minister privolil v premembo šolske postave, mora odslej za naprej prenehati prijateljstvo med liberalno stranko in njim, ker ga vsled tega ne morajo več šteti k svojim ljudem. Pa ne samo ministra, ampak tudi njegovega tovariša, ministerskega svetovca Hermannna so hudo napadali ter mu očitali, da ne marajo več zanj, ker je tudi pritrdil omenjeni postavi in jo neki celo štiliziral, da si se je skozi 12 let nepremakljivo za dosedanje šolsko postavo trudil in potegoval. G. Hermann, kteremu je bilo menda jako hudo, da so mu prijateljstvo odpovedali njegovi stari liberalni pajdaši, s kterimi se je že toliko let za liberalno šolstvo potil, se je sicer izgovarjal, da on nima ničesa potrjevati, pa vsi izgovori mu niso nič pomagali, liberalci se niso dali potolažiti, in so se grozili nad svojimi prejšnjimi zavezuiki, kakor nekda razžaljeni Abil v grškem taboru pred mestom trojanskim.

Razpor med liberalno stranko in ministerstvom postal je vsled tega očiten in se je še bolj poostiril, ko so levičarji strastno nasprotovali predlogu vladnemu o izdaji 20 milijonov goldinarjev zlate rente za poravnanje pri-

manjkljeja v držav. proračunu. Minister Taaffe, ki je prej še vedno upanje imel, zmernejše levičarje pridobiti, je spredel, da je to prizadevanje zastoj, in da mu ne ostane drugega, kakor odločno pristopiti k avtonomistični večini. Po njegovi želji imela je komisija šestnajstih pooblaščenecv treh federalističnih klubov sejo, ktere so se vdeležili tudi konservativni pooblaščeneci gosposke zbornice in ministri Taaffe, Pražak in Ziemialkowski. Kaj se je pri tem shodu obravnavalo, je sicer tajno, ali toliko zamoremo iz raznih znamenj vendar le posneti, da so bili vsi ministri in drugi prepričani, da Stremajer ne more več ostati v ministerstvu.

Liberalci pa silijo, da naj bi s Stremajerjem odstopila tudi še druga liberalna ministra, namreč Horst in Korb — Konrada namreč več ne prištevajo k svoji stranki — in „Wien. Allg. Zeitung“ je imela pred nekimi dnevi že popolno vrsto novih ministrov. Pa vse to je le ugibanje, ki nima nobenega pravega temelja. Korb in Horst namreč nimata prav nobenega vzroka odstopiti, in če sta bila tudi o Božiču odločno potegnila s Stremajerjem ter rekla, da hočeta z njim ostati v ministerstvu ali pa iti, si bosta zdaj, ko je tudi liberalna stranka tako očitno Stremajerju pokazala svojo nezadovoljnost, gotovo dobro premislila, ali hočeta s Stremajerjem tud na dva priti ob zaupanje.

Nekateri listi so poročali, da ima tudi poljski minister Ziemialkowski odstopiti, češ, da Poljaki z njim niso zadovoljni. Pa ne dolgo potem so to novico zopet preklicevali, kar nas zopet potrjuje v sodbi, da je ravno taka tudi z odstopom Horsta in Korba, ali s splošno ministersko krizo.

Iz vsega tega toraj sledi, da bo moral prej ali pozneje pač Stremajer izstopiti iz ministerstva, ker je razdraženost proti njemu čedalje večja, in se je neki že resno govorilo med poslanci, da mu nečajo dovoliti pravnega budgeta ali proračuna. Dalje je pa tudi to jasno, da ministerstvo ne more več ostati nad strankami, ampak da se mora vstopiti na stran avtonomistične večine, ter si prizadevati to večino še vkrepi in pomnožiti. Ne bode toraj čudno, ako kmalo po sklepu sedanje sešije državnega zbora čujemo, da je državni zbor razpuščen, in so razpisane nove volitve. Ako

vlada potem ne ostane samo nevtralna, kakor pri zadnjih volitvah, ampak posnema zgled vstavovernega in liberalnega Auerspergovega ministerstva ter se poslužuje pri volitvah raznih sredstev, ki jih v veliki obilnosti ima, bode gotovo lepo avtonomistično in konservativno večino pridobila, s katero bo prav lahko vladala, ne da bi se ji bilo treba vednih kriz in zadreg bati, ter srečno dovršila svoj vzvišeni namen: spravo in ravnopravnost med raznimi narodi avstrijskimi!

O ljubljanskih mestnih volitvah nekaj.

Prikazni kažejo, da se za nas slovenski narod približujejo boljši časi, če tudi ne pridejo tako hitro, kakor bi želeli. Naš slovenski rod je skozi celih 1000 let tlačila roka tujca; v tem dolgem času je bilo mnogo slovenskih krajev potujenih. Vendar slovenski narod ni zginit s tal, kakor mnogi želé, a se je v 19. stoletji jel gibati in krepko braniti svojo narodnost, dobivši moč od pravičnosti in sile narodne stvari in od ostalega slovanstva. Višji krogi v Beču spoznavajo, da so slovanski narodi važen element v naši državi, kteri se ne sme slabiti, če nočejo države v nevarnost spraviti, da se kulturno in gmotno pogubi.

Vendar če hočemo, da naš narod doseže svoje pravice in pride do prave veljave, se ne smemo le na vladno podporo zanašati, a moramo tudi sami delati. Le to bo nam koristilo in le to bomo znali prav ceniti, kar bomo sami z lastnim trudom pridobili. Naši južni bratje Hrvati se imajo ugodnim okolnostim zahvaliti, da imajo narodno vladno, in da imajo narodne kulturne zavode. Oni vsega tega niso s svojimi močmi priborili, zato hrvatski prosti narod ni tako politično zaveden in izobražen nego naš slovenski, dasiravno Hrvatje žive v jako ugodnih razmerah.

Pred vsem je treba, da priborimo narodno večino v ljubljanskem mestnem odboru. To je mogoče, če že letos zmagamo v vseh 3 volilnih razredih, kar bo šlo, če ne bomo malo-marni. V I. razredu nam že zadoja leta ni manjkalo mnogo glasov do zmage; le nekaj jih dobimo še in zmaga je naša. V drugem razredu pa zmago odločujejo uradniki in pen-

nost pivcev in vsi silijo v Miho, da ta ne more drugega, ko vstreči jim s pojasnenjem:

„Moja Barba je, kakor veste, dobra in pridna gospodinja, nič jej ne morem reči, do zdaj sva živela zmiraj v miru, prepira ni bilo v hiši. In veste, zakaj ni bilo prepira?“

„Najbrž zato ne, ker sta bila oba pametna, ti in ona“ — reče nekdo izmed družbe.

„Ni res“ — zagromi Miha — „zato, ker sem bil jaz osel, bik, butelj in še več drugega. O, ta moja Barba je hinavka, hinavka že več let in bi me bila še dalje za nos vodila, če bi ne bilo Petelinovega Janeza, ki mi je oči odprl.“

Poslušalcem se ti razlogi Mihovi tako čudni zdé, da ga vsi debelo gledajo, kar pa njega spravi le še v hujšo jezo, da že kar skoro kriči:

„Se vam čudno zdi to, kaj ne? Tudi meni se je čudno zdelo, zakaj moja Barba tako pogosto hodi k spovedi, saj vendar ne more toliko sproti grešiti, da bi ne mogla nositi svojih grehov.“

„Kaj pa tebe to briga, Miha?“ — se oglasi eden izmed pivcev — „če tvoja žena hodi pogosto k spovedi, saj se izpoveduje le svojih, ne tvojih grehov!“

„O, ni res“ — zaupije Miha — „s svojimi ne more imeti toliko opraviti, ona hodi mene opravljat, če ni še kaj hujšega.“

„Kdo ti je pa to natvezel?“ — vpraša nekdo izmed družbe.

„Natvezel mi ni nihče“ — odgovori Miha razjarjen, — „Petelinov Janez mi je oči odprl in naj me vrag vzame, če to ni res.“

Vsi omolknejo na to, ker kaj tacega še niso nikdar slišali, posebno pa še ne z ust mirnega Mihe. Tudi se jim to neverjetno zdi in gotovo bi se bil vnel kak prepir, ker je Miha vnovič spraznil svoj frakelj in začel jako hudó gledati sosede, kakor da bi si izbiral koga izmed družbe, kterega bi se lotil, — kar se odpro vrata in v sobo stopi — Petelinov Janez. Splošno zavzetje je prvi vtis, vsi zijajo, a Miha pomoli svoj frakelj novemu nenavadnemu gostu, kteri se komaj skozi zakajeno soparico prerine in res k Mihi sede ter pokusi nekoliko ostudno pijačo, ki mu pa vidno ne diši.

„Tako je prav, Janez“ — ga ogovori Miha — „da tudi enkrat prideš med nas. Smo tiči, da jih v vasi ni takih. Saj ne boš hud, da te ne vičem, ker še nisi gospod?“

„Kaj še“ — odgovori Janez — „saj smo

vsil z ene vasi ali vsaj blizu skup. Ljubše mi je, da me vsak tika, kakor da bi me s „farjem“ zmirjal, he he.“

Na te besede ni pravega odgovora, vsi nekaj radovedni, nekaj pa zavzeti zró nenavadnega gosta, dokler krčmar Juri ne pretrga tihote z vprašanjem:

„I, gospod Janez, kaj pa je vas prignalo k meni? Menda vendar ni vašemu očetu vina zmanjkalo?“

„Tega ne“ — se nasmeje Janez — „a pregnala me je črna družba, ki sedi pri nas okoli mize. Učitelja bi še strpel, farjev pa nikakor ne, imata tako nekaj čuden duh.“

Zopet splošna tihota, pivci, čeravno najnižje vrste prebivalstva, se postrani pogledujejo, ker se jim Janezeve besede vendar preveč predrzne zde. Izmed njih bi nobeden, če prav večini gospoda duhovna nista bila po volji, ker sta grajala pijančevanje, ne bil upal očitno reči jima „far“, ta beseda se jim je presurova in predrzna, celó grešna zdela. Zdaj jo pa slišijo z ust človeka, ki je toliko šol študiral, da je bil že sam pol gospoda. Ni čuda, da si nihče ne upa spregovoriti in je Miha prvi, ki pretrga molk z debelim krotom in reče:

zijonisti. Dozdaj so načelniki svoje uradnike komandirali, da so volili nemškutarje. Kdor ni ubogal njih povelja, je bil prestavljen, kam tje na Tirolsko ali v Bukovino, če so pa mogli kaj povoda najti, so ga kar odpustili. Da so se potem uradniki bali tega, to se lahko ume.

Vlada Auersperg-Lasserjeva je pala in na nje mesto prišla Taaffejeva, ki je Slovanom pravičnejša. Taaffe je v državnem zboru večkrat izjavil, da ne bo pustil sovraštva uradnikov do Slovanov in jih ne bo pustil na steno pritiskati. Mar ni to sovražnost do naše narodnosti, če uradniki, ko se živé od narodovih davkov, s svojimi glasi pripomorejo največjim vragom našega naroda do zmage? Položaj je pri nas drugačen, ki v družih deželah in državah. Drugod ste si stranki nasproti, ki obe ljubite narod in skrbite za njegov blagor, le tako, da imate vsaka druga načela. Pri nas pa ena stranka ljubi svoj rod in se žrtvuje za njegov blagor, druga pa povsod skuša narodu škodovati. Mar ni vodja kranjskih nemškutarjev v državnem zboru vsake prilike porabil, da bi škodoval slovenskemu narodu ne le v narodnem, temuč tudi v finančnem obziru? Če smo tožili čez prevelike davke, ki jih naša dežela plačuje v primeri z drugimi deželami, je ta Dežman pokoncu skočil, da ni res, da našemu narodu se dobro godi, da Kranjci zapravljajo po krémah. Zato uradniki ne smejo glasovati za take zagrizence, če nočejo pokazati sovražnosti do naroda. Tako želi sedanja vlada. Morda so med uradniki mnogi tujci, ki se ne strinjajo z našimi težojami, ti naj se pa rajše zdrže volitev.

Mnogo se je že pisalo, da avtonomistična stranka si prizadeva plače uradnikov znižati, nemškutarji nasproti pa provišati. To je samo prazno obrekovanje naših protivnikov. Kako da nemškutarji skrbijo za uradnike, se vidi s tega, da so deželni kranjski uradnikom vedno obetali povišanje plač. Nekaj teh uradnikov je zato enkrat romalo k zloglasnemu Vesteneku, ki jim je najlepše obljube delal, potem je nemškutarska večina deželnega zbora kranjskega dotično prošajo zavrgla, celo Vestenek je proti glasoval. Sicer pa ta stvar pri volitvah v mestni zbor ne pride v poštev.

Med uradniki, posebno med mlajšimi je mnogo narodnih. Ti so se prej bali svojo na-

rodnost pokazati. Pri zadnjih volitvah v državni zbor so jih še nemškutarji sleparili, da Taaffejeva vlada ne ostane dolgo na krmilu, da kmalo pridejo do vlade zopet centralisti, ki bi se nad nevernimi uradniki hudo maščevali. Zraven pa se še ni vedelo, kaj da Taaffe namerava, je li res Slovanom prijazen ali ne. Nam Slovanom se je že mnogo obetalo, pa ne dalo, zato ni čuda, če tudi Taaffeju niso mnogi verjeli, da res hoče biti nam Slovanom prijazen, tem manj, ker so ostali ministri bili centralisti. Od takrat se je mnogo pojasnilo. Obravnave v državnem zboru so pokazale, da centralisti niso več vladna opozicijska stranka. Centralisti so vedno bolj zgubljali svoj vpliv in s svojim glasovanjem proti vojni postavi se celó kroni zamerili. V gosposki zbornici so pa celó nadvojvode z avtonomisti glasovali. Vse to je jasno pokazalo, da vlada in krona več ne marate centralistov. Vodjema avtonomistov, grofu Hohenwartu in Martinicu, je pa cesar dal veliko odlikovanje reda železne krone I. razreda. Centralisti so se mnogo trudili, da bi v ministerstvo dva zmernejša uda, Plenerja in Suesa vrinili za ministra, ktera dva sta za vojno postavlo glasovala z nado, da zasedeta ministerske stole. Nju želja se ni izpolnila, nova ministra pač nista vzeta iz parlamenta, a vendar se bolj nagibata na avtonomistično nego na centralistično stran.

Najbolje pa kaže novejšo imenovanje deželnih predsednikov, da v vladnih krogih vedno bolj čisajo avtonomiste. Winkler je celó vzet iz Hohenwartovega kluba, kar svedoči, da Hohenwartov vpliv v odločnih višjih krogih raste. Vse kaže, da je centralistom že odklenkalo. Zato se pa narodni uradniki nimajo ničesa več bati in brez skrbi pri bodočih volitvah pokažejo lahko svoje narodno prepričanje. S tem se vladi ne bodo zamerili, a prej ustregli, ter se nimajo nobenega preganjanja več bati. Zraven bodo pa imeli dobro vest, da so storili svojo dolžnost do svojega naroda, do svoje domovine.

Narodna zmaga v Ljubljani bi mnogo koristila naši narodni stvari; poleg tega bi pa gospodarstvo z mestnim premoženjem prišlo v boljše roke. Ljubljana bi dobila zopet narodno lice, in od tod bi se narodna zavest širila po vsi deželi, in tudi čez kranjsko mejo med

drugimi Slovenci. Nemškutarija bo s propadom pri teh volitvah smrtno zadeta, in bo kmalo izginila iz naše dežele. Če bo Ljubljana narodna, bo to zeló vabilo prihod drugih Slovanov v naše mesto. S tem se bomo mi z našimi rodnimi brati bolj spoznali, posebno Hrvatje bodo nas večkrat obiskali. To bi širilo slovansko vzajemnost pri našem narodu. Zato moramo z vsemi silami delati, da zmagamo. Dolžnost vsacega pravega rodoljuba je, da pri taci prilikah rok križem ne drži.

Kje nas tišči?

Čedalje jasneje se vidi, odkodi prihajata tisti ledeni veter, ki Taaffeju ovira vsako boljše delovanje. Nedavno smo se mi čudili, ktera kača klepetača je Taaffeja omamila s svojim pogledom, da se ne gane ne naprej, ne nazaj. Nemško-liberalni listi so nam to skrivnost razkrili. „Morgenpost“ piše, da bi Bismark lahko Taaffeja vrgel, kakor je Hohenwarta; zopet drugi nemškoliberalni listi jezno pišejo, da mora Taaffe zato odstopiti, da morajo ustavoverci zato v Avstriji vladati, ker stojimo v zvezi z Nemčijo, in da se pritiskanje Nemcev (!) v Avstriji slabo podá k taki zvezi. Zelo verjetno je tudi, da so se naši prusijani naravnost v Berlinu pritožili čez Taaffeja, da Slované podpira, Nemce pa zatira, kakor to že znajo popisati. Nekteri pruski listi so se res potegnili za naše Nemce, ter reklamirali Česko za Nemčijo. Da je ta ovadba morala resnična biti, in da je bila agitacija gotovo silna, se jasno vidi iz tega, ker je sam Taaffe za potrebno spoznal, da se zagovarja. V „Nordd. Allg. Zeitung“ je bil namreč te dni brati članek, ki se mu pozna, da je inspiriran, in ki zagovarja Taaffeja proti sumničenju naših nemško-liberalcev. Člane kpravi, da je Taaffe dobro nemšk mož, in da le on zamore pridobiti avstrijske narode za zvezo z Nemčijo (za to se ne bom nikdar ogreli. Op. vr.), ustavoverci pa da so v manjšini, da imajo zmešane nazore o politiki, da so hoteli zabraniti vsako akcijo v Bosni, da so hoteli oslabiti vojno, in vzeti Avstriji vso moč, tako da bi je nihče ne maral za zaveznico. — Tako vladni pisatelj zagovarja Taaffejevo vlado.

Ne vemo, ali bi bili bolj žalostni nad tem, da se res misli na zvezo z nam zoperno Nemčijo, ali pa nad tem, da se Taaffe tako boji Bismarka in Prusov, da se gre v berlinskem listu zagovarjat. Avstrija je bila mogočna in slavna, ko je bila Prusija še borno kraljestvo, ustanovljeno in priznано po avstro-nemških cesarjih. Ali je res Avstrija tako globoko padla, da ima Bismark ukazovati o naših notranjih razmerah?! Kaj briga Nemce, kako se pri nas vlada? Ali smo mar že druga Turčija?

In vendar je tako; ni dvoma, da se smatrajo Prusi od nesrečne bitke pri Kraljevem gradu za neke varuhe in pokrovitelje Avstrije, in to je, kar nas tišči, to daje onemogli in dogospodarjeni nemško-liberalni stranki pri nas vedno novih moči, — saj že očitno Bismarka na pomoč kličejo.

Vendar nam služi ta slučaj v pojasnilo. Razumeli bomo zdaj lože, zakaj se Taaffe tako neodločno obnaša, razumeli bodemo, da se on mora ogibati pritiska iz Nemčije, ako neče vnanje politike v čisto nov tir spraviti, kar mu morda celó mogoče ni, in bi le sebi jamo izkopal. Želeti bi pač bilo, da nismo nikdar v zvezi z Nemčijo, pa potem riskiramo vojsko z njo in zgubo nemških provincij Avstrije.

Kakor zmirom, tako odločujejo tudi zdaj unanje razmere našo notranjo politiko, in pri-

„No, vidite, Janez se je kaj učil in je bil tudi po svetu, da kaj vé, gotovo pa več, ko mi vsi skup, kolikor nas je tu, in še vsa vas zraven. Le poslušajte ga, vam bo povedal, da bote vsi zijali.“

Janez si je bil v tem prižgal smodko, pa ukazal prinesti žganja — ne zá-se, pač pa za druge, katerim so se brž obrazi razjasnili in ušesa odprla za Janezev poduk.

Čemu bi mi poslušali to, kar se je ta večer tu govorilo? V kratkih besedah se vse lahko pové, če bi že bralec po zadnjih besedah si sam ne mogel razložiti. Janez je priprostim in nevednim kmetom, ki so ta večer bili še najnižje vrste, pripovedoval, kako neumni so ljudje, da duhovnom vse verjamejo, da jih ti le za nos vodijo, da bo kmet tako dolgo revež, dokler se bo dal „farjem“ za nos voditi, da vera ni nič, ko vojnice, v ktere je človek vprežen, da gospoda zato bolje in lažje živi, ker ne mara ne duhovnov, ne cerkve, da je človek le zato na svetu, da kolikor moč dobro živi, po smrti je tako vsega konec, da je tepec vsak, kdor si v življenji kaj pritrga in drugim tlako dela itd. Najsrečnejši ljudje so tam, kjer vse to, kar si sami pridelajo, tudi sami vžijejo, ne pa, da bi imeli

pijavke, ktere se masté ob njihovih žuljih brez dela, brez skrbi.

To je bil sok govora, ktere ga je družba v Jurjevi gostilnici slišala z Janezevih ust. Akoravno je Juri pridno natakala in so nekteri radi praznili male kozarčke na Janezev račun, vendar ni ta pot prijelo se še vsako zrno tega govora, le nekaj jih je padlo na rodovitna tla. Najživahneje je prikimoval Juri, ker se mu je zdelo, da bo drugo nedeljo dobil več gostov in potem vsako nedeljo še več. Tudi Miha je prikimoval in s pestjo ob mizo vdarjal in ko so pozno v noči odšli, je prisegel, da bo njegova Barba še nocoj tepena, kakor gotovo je on živ, in morda bi se bilo to res zgodilo, če bi Miha ne bil zgrešil vrat v hišo; ali ker ni bil še dosti vtrjen za Jurjevo pijačo, je zgrešil vežo ter prihromel v hlev, kjer je svojo jezo spuščal nad nedolžno živino tako dolgo, da ga je brcnil vol in ga je drugi dan našel pastir pod njegovim repom — kakšnega, si lahko vsak misli. Če bi bila njegova Barba on, bi bil Miha drugo jutro dobil to, kar je nji namenil, ali Barba je bila čudna ženska — zjokala se je nad njim in zdihišla k angelu varhu, da bi njenega moža obvaroval slabe družine. (Dalje prih.)

tisk od nemške države na našo bomo toliko časa trpeli, dokler nas ne odreši kak slaven vojskovodja, naj bo že Rus ali Francoz, da bo prusko mogočnost nekoliko ponižal in nemško armado slavno premagal. Do tega trenutka ne bomo nikoli pravprosti nemškutarije in „ustavoverstva“, in dunajskih judovskih kričačev in različnih nemško-liberalnih doktorjev in grūndarjev; vsa ta kompanija se drži za hlače kneza Bismarka in njegovih dveh milijonov vojakov; za vojvodo pa pade tudi njegov plajšč!

Parlamentarizem in Rusija.

Če bogatin ali velikaš zbolí, od vseh strani prihajajo zdravniki; ni jih treba posebno prositi, celo ponujajo se. Z veliko skrbjo ga zdravijo, mi vsaj tako mislimo, hudobni svet pa sodi, da jih mnogo ne skrbi toliko za njegovo zdravje kakor za lastne žepe, in se še celo taki nahajajo, da nalašč skrbé, da prehitro ne ozdravi, da dalj časa dobro plačo vlečejo.

Ko je dinamit razginal del palače ruskega carja, in se je pokazalo, da Rusija boleha v notranjem za nihilizmom, so od vseh strani začeli dajati Rusiji dobre svete, kako da ozdravi; vsi zapadni časniki so objavili recepte za ozdravljenje Rusije, pa tudi ti zdravniki, ki so večidel sovražniki Rusije, večkrat ne skrbé za pravo njeno ozdravljenje in okrepčanje, ampak le, kako bi sami imeli od zdravljenja največ dobička, in kako bi rusko državo še bolj oslabil. Pred vsem so vsi ti zapadni zdravniki priporočali, da naj Rusija vpelje vstavo po izgledu zapadnih držav.

Zdaj se zopet mnogo govori, da Rusija vpelje ustavo, in da celó ruski diktator grof Melikov pospešuje to misel. Mi gotovo nismo protivniki ustavnega življenja in prave ljudske svobode, a vendar se ne moremo nič prav navduševati za evropejski kontinentalni parlamentarizem. Nobena kontinentalnih držav se s parlamentarizmom ni dosti okrepčala, mnoge so celó oslabele, nikjer se ni parlament prav priljubil in vkoreninil pri ljudstvu in nikjer ni dosegel prave veljave. Celó v republikanski Franciji ustava še do dandanes ni posebno vkoreninjena, kar kažejo mnoge vladne spremembe v vladni sistemi te države v tem stoletju. Manjka prave stanovitosti in pravega priznanja ustave pri ljudstvu. Francozu parlament ni dosti vzvišena in nedotakljiva naprava, kar nam pričajo prikazni, da je večkrat priprosta pariška druhal pritiskala na parlament, in so se celó lani mnogi poslanci zbornice in senatorji zavoljo tega bali preseliti zbornico iz Versaillesa v Pariz, glavno mesto Francije. Francoski narod premalo spoštuje parlament, zato so bili taki neredi mogoči. Na Laškem pa celó poslanci sami dosti ne spoštujejo parlamenta, in v njem ne odločuje različnost misli o vladnih načelih, ampak mnogokrat le sebičnost, koristoljubje in vladoželjnost posameznih poslancev in senatorjev. Važne, za ljudstvo koristne postave se v zbornici nalašč zavlačujejo, tako n. pr. še zdaj ni sklenjena postava o odpravi oziroma olajšanji mlinskega davka, dasiravno je že več vlad zavoljo nje odstopilo. V Nemčiji se pa kljub bahati nemški kulturi še dandanes parlamentarizem ni dosti vredil, kar je Bismarku mogoče še zdaj okrajšati parlamentarno pravo glede budgeta. Sploh se mora reči, da parlament v Prusiji in pozneje v Nemčiji nikdar ni imel pravega pomena, ter je bil le pohlevno in poslušno orodje v rokah pruske vlade in velikega kanclerja Bismarka. Večina pruskega deželnega in nemškega držav-

nega zhora je le vedno prikimovala vladnim sklepom brez vsega premisljaka in samoodločnosti. Ali mar še ni bilo to dovolj veliko odškodovanje parlamentarnega prava, da je po socialistični postavi dovoljeno vladi v zvezi s svojimi mameluki zamašiti usta državnemu poslancu, ali ga celó izključiti od sej in pregnati iz Berolina?

Kako pa stoji s parlamentom pri nas v Avstriji. Gotovo ne najbolje; celih 16 let se zastopniki českega naroda niso vdeleževali sej in ne prav priznavali državnega zbora. Pa tudi še sedaj velika večina avstrijskega prebivalstva s tem parlamentarizmom ni zadovoljna, ker je preveč umetno sestavljen na korist posameznim narodom in strankam vsled dosedanjega volilnega reda. Res so se zdaj razmere malo zboljšale, in veliki nemški liberalci več ne odločujejo v državnem zboru; vendar pa se še marsikaj zgodi, kar ni ravno prav. Mar ni to res čuden parlamentarizem, da slovansko prebivalstvo v Šleziji nima v dunajski lešenjači nobenega zastopnika, blizo tri milijone broječi Rusini pa samo tri? Tudi koroški Slovenci, ki so tretjina koroškega prebivalstva, nimajo nobenega državnega poslanca.

V narodnem gospodarskem obziru nam parlamentarizem skozi celih 19 let ni nič koristil, marveč še skodoval. Država je v tem času zabredla v velike dolgove, narodi so nezadovoljniji nego so bili pod absolutizmom, in mnogo pridnih rok nima nič dela. Res da se tolažimo, da bo sedanji državni zbor kaj zboljšal, vendar mnogo zboljšanja še ne vidimo. Kako čuden je včasih parlamentarizem, kaže tudi to, da nahajamo semtertje parlamente brez parlamentarne vlade. Ni toraj čuda, da mnogo prebivalstva naše države ni vneto za ustavo. Mnogo jih je pa tudi, ki pomena ustave niti ne poznajo, kar kaže jako slaba vdeležitev volitev v mnogih krajih. Tako je bilo celó na Kranjskem k prvotnim volitvam v kmetkih občinah prišlo le malo več volilcev kakor je bilo treba voliti volilnih mož.

Deželni zbori tudi ne živijo večega priznanja pri ljudstvu, kakor državni zbor, zlasti odkar so zgubili pravico voliti poslance za državni zbor. Na Ogerskem pa ustavno življenje stoji še slabše, kakor marsikje drugje, kar kažejo mnogi škandali v peštanski zbornici.

Iz tega vidimo, da parlamentarizem na evropejskem kontinentu le malo koristi, in ima le malo veljave, zraven pa je draga mašina, ki mnogo državnih davkov požre. Vzrok temu je, da so skoro v vseh evropejskih državah pri sestavi ustave ali slepo kopirali angieško ustavo, ali pa so državni uradniki popolnoma nevedni v ljudskih potrebah pri zelenih mizah sestavljali parlamentarne statute in naredbe ne oziraje se, je li to primerno tajistemu ljudstvu ali ne? Pred vsem se je le gledalo na to, da ljudstvo dobi ustavo, naj bo potem že koristna ali ne. Prezirale so se krajevne razmere, narodni običaji in zgodovinski razvoj ljudstva in države. Delalo se je navadno, naglo, ker je ljudstvo v največjih državah je s silo zahtevalo ustavo.

Politični pregled.

Avstrijske dežele.

V Ljubljani 26. marca.

Poslanci so šli na počitnice, zato **notranja politika** miruje. V pomanjkanju druge tvarine prežvekujejo listi v „Slovencu“ na drugem kraju omenjen dopis iz Dunaja v „Nordd. allg. Zeitung“. Nemško-liberalcem je težko pri srcu za zgubljenim gospodstvom, in

ker med avstrijskimi narodi nimajo več tal, skušajo s pomočjo unanje politike Taafeja vreči in sebe na konja povzdigniti. Stranka, ki od zunaj pomoči pričakuje, mora biti sama v sebi propadla in brez vse moči!

O **ministerski krizi** tudi še neče tiho biti; centralisti grozé z izstopom Stremayra, Horsta in Korba iz ministerstva, da bi Taafeja popolnem na česno stran potisnili. Nam zamore le prav biti, če dobomo enkrat čisto naše ministerstvo. Se ve da centralisti računajo na pomoč iz Berlina, kakor smo že zadnjič omenili, sami iz sebe niso v stanu, da bi vrgli ministerstvo iz desne stranke vzeto, ker velika večina narodov je zastopana ravno po poslancih desnice. Da imajo „ustavoverci“ vključ vsemu toliko glasov v zboru, zahvaliti se imajo le krivičnemu volilnemu redu, ki velikemu posestvu in meščanstvu toliko prednosti daje pred kmetovalci. Naj bi se uvedla občna volilna pravica, pa bomo videli, koliko poslancev bodo liberalci še obdržali. Na deželi bodo povsod propadli, v mestih pa jim bodo socialdemokrati marsikak sedež odvzeli.

Vnanje države.

Judovski liberalni listi, ker menda nimajo drugega gradiva za praznike, začeli so zopet na **Rusijo** ščuvati. Zopet mnogo pišejo o „panslavizmu“, ter pravijo, da je ta izmišljeni strah največji sovražnik Avstrije. „N. fr. Presse“ pa se spominja celó Fincev, o katerih je neki Becker brošuro spisal, ter pravi, da se bo finska dežela s pomočjo tujih vlad od Rusije odtrgala, ako pride tam panslavizem do krmila. Finci so bili prej pod švedsko vlado, in Švedi so jih na vso moč zatirali in germanizirali; ko so pa pod Rusijo prišli, dobili so narodni finski jezik v šole in urade, in srečne so se šтели, da so švedskega tiranstva rešeni. „N. fr. Presse“ pa hoče germansk pritisk že na rusko zemljo prenesti, in pravi: „Na finskem vsak izobražen človek švedski zna, švedski jezik je tam jezik „kulture“ in „svobode“ — toraj mora Finska ukloniti se germanskim Švedom —“ povsod tedaj enake fraze, kader gre kak nemšk narod zatreti in podjarmiti — kultura in svoboda se imenuje tisto figovo peró, ki ima ostudno nasilstvo zakrivati! Finci pa se v Rusiji prav dobro počutijo, ruska vlada podpira njih literaturo in narodno prosveto, zato bodo Finci pač raje pod tolerantno Rusijo ostali, nego da bi se nazaj želeli pod germansko Švedijo.

Kaj da tem ljudem ravno zdaj Finska pokrajina na misel pride, ko se vendar noben Fincev ne pritožuje? To je jasno: iščejo in iščejo, kje bi našli na Rusiji kako bolno stran; vsak zaveznik jim je dober zoper Slované, naj bi bili celó Culukafri, z veseljem bi jih objeli, ko bi mogli Rusom kaj škodovati.

Čeravno se v bližnji bodočnosti ni vojske bati, vendar je ves **evropski položaj** jako nejasen in z električno napolnen. Bismark je zmirom v strahu, da ne bi se zvezale Rusija, Francija in Italija, zato vojno vedno pomnožuje, ter se Avstriji za prijatelja vsiljuje in ponuja, da bi mi njega branili, kedar bi imel prejeti svojo zasluženost kazen za vse pruske grehe in krivice. Dunajski organi „Konkordije“ sicer trdé, da je zveza med Avstrijo in Nemčijo gotova; pa mi tega še zdaj ne moremo verovati, ker ni verjetno, da bi bili Habsburžani tako hitro pozabili vse krivice, ki so jih imeli pred Hohenzollerji prestati. Prusija ni bila nikoli prijateljica Avstrije, to spričuje zgodovina, naj potem dunajski judje pišejo, kar hočejo. Avstrijski narodi večinoma ne marajo zveze z Nemčijo, še tirolski ali go-